

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

VÁRADI KÁROLY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KISS SÁNDOR.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, HEGEDŰS ISTVÁN, DR. JNCZE BÉLA.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illető a szerkesztőhöz (lakik Szent-egyházutca 20. szám alatt); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútca, 7. sz. a.) küldendők.

A gyermekek legszokottabb hibái; azok osztályozása, előállásuk és kifejlődésük fontosabb körülményei és tényezői*)

Tisztelt közgyűlés!
Szeretett kartársaim!

Tudom azt, hogy minden egyleti élet fentartása, virágzóvá tétele az egylet tagjainak kellő, élénk közreműködésétől, közös tevékenységétől függ; magam is csekély tehetségemnek számbavétele mellett egész kötelességérzettel és örömmel vállalkoztam mai feladatom teljesítésére, igyekezvén ez által a közgyűlést rendező t. bizottság bennem helyezett bizalmának is lehetőleg megfelelni. — Másfelől, ha arra gondolok, hogy az a tárgy, melyet jelenlegi felolvasásom anyagául, tartalmául választottam, nagyon egyszerű, közönséges tárgy, semmi újabb és nagyszabásu eszméket nem tartalmaz, népiskolai nevelés- és tanügyi rendszerünk megváltoztatását, tantervünk átalakítását nem igényli, azt a szegény és ok nélkül sokat hánytorgatott osztatlan népiskolát „p a e d a g o g i a i a b s u r d u m”-nak nem tekinti, annak a földszínéről kegyetlen és tüzzel vassal kiirtását nem kívánja, mert körülményeink között lehetnek sem tartja, mondom, ha erre gondolok, akarva — nem akarva is némi aggodalom és félelem fog el, hogy vajon megfogom-e t. hallgatóim szives türelmét és figyelmét nyerhetni.

Felolvasásom tárgya ugyanis:

„A gyermekek legszokottabb hibái; azok osztályozása, előállásuk és kifejlődésük fontosabb körülményei és tényezői.”

Mielőtt azonban felvett tárgyam fejtegetésébe fognék, méltóztassanak megengedni, hogy egy kis kitérést tessek s mintegy annak igazolásául, hogy jelenlegi felolvasásom anyagául miért nem választottam — ho-

lott az eléggé kínálkozott volna — hangzatosabb, ugynevezett kor- és időszerű tárgyat, elmondhassak egyleti életünk, illetőleg hazai tanítói egyleteink eddigi irány- és szelleméről egyet mást.

Eszem ágában sincs nekem egyleteink létezésének, sőt virágzásának fontosságát, szükségességét távolról is kétségbe vonni, nemcsak, hanem mint olyan tényezőket, melyekben legszebben látom kifejezve az „egy az egészért és egész az egyért” féle demokratikus elvet, nagyon is nélkülözhetleneknek tartom a néptanító testületi érzetűnek, hivatás iránti lelkesülése, mieltsége- és munkaszeretetének fejlesztésére, ébresztésére.

De az egyleti élet legyen helyes, egészséges, foglalkozék mindenen előtt első sorban öt illető, hatásköréhez tartozó kérdésekkel és ügyekkel. — Egyleteink eddigi működését én — fájdalom — nem találok ilyennek vagy — szerényen és kiméletesen szólva — legalább is egészen ilyennek. — A megalakulás, keletkezés utáni első években gyűléseink fő témáját, kezdve legszerényebb kiadású vidéki köreinktől fel egészen a mi kis országgyűlésünkig, az országos vagy általános tanítógyűlésig, mi képezte más, mint annak követelése, hogy: fizetésünk emeltessék, társadalmi helyzetünk több tekintetre méltassék. A ki másról mert szólani, vagy legalább refrain-ül, mézesmadzagul nem használta fel beszédében itt is, érdeklődésre, figyelmes meghallgatásra nem igen számíthatott. — Ugy, hogy ezen gyöngességünk, a közönség előtt is már egészen közmondásossá kezdett válni. S míg egyfelől ennek testületünkkel szemben meghidegítését idézte elő, más felől saját köreinkben sokakat, kiknek véleményével, meggyőződésével a követett irány nem egyezett meg, és pedig sokszor nem a tehetségtelebbeket és kevésbé munkabírókat, hallgatásra, passivitásra kényszerített.

Majd később neki adtuk magunkat a törvénycsinálásnak, újabb és újabb tanügyi rendszerek, tantervek

*) Felolvasta a kolozsmegyey tanítótestület közgyűlésén Kozma József, tanítónőképződei igazgató tanár.

feltalálására, a meglevőknek ocsárlására fordítottuk legtöbb időnket és fáradságunkat; e tekintetben egész verseny fejlődött ki hazai egyleteink között. S mint egykor nemzeti alkotmányunk védbástyái a megyéknél, folytak közöttünk is a testvér-egyletek pártolását kérő átirások, közlések, ugyszintén fontosabbnál-fontosabbnak hitt felterjesztések a kormányhoz.

Természetes aztán, hogy „*primum in ter pares*”-nak közöttünk magunk is azon egyleteinket tekintettük, melyek legtöbb új dolgot tudtak számunkra sőt az ország számára is produkálni.

Nem mondom én, hogy a néptanító díjazása, társadalmi állása még ma is kellő arányban volna a tőle követelt munka értékével, hogy tehát az méltányosan javítást ne igényelne; de azt hiszem, hogy ennek elérésére nekünk nem szóval, beszéddel, hanem tettel kell törekednünk. A „*pro domo*” tartott beszédek nem szoktak megnyerőleg hatni a közönségre, sőt épen ellenkezőleg. — Élünk szívvel lélekkel mindenek előtt hivatásunknak. Ben az iskolában kifejtett munkásságunkkal, nevelői és tanítói tevékenységünkkel mutassuk meg mindenek előtt, hogy az a mit mi végezzünk, az ifjuság fejlesztése, a jövő társadalom nevelése, sokkal több jutalmat és elismerést érdemel, mint a mennyiben eddig részesítettünk. Ez az út hosszadalmasabb ugyan, de biztosabb is. A siker nem fog elmaradni.

Azt sem akarom legkevésbé is kétségbe vonni, hogy nemzeti tan- és nevelésügyünkben, elvek és rendszer dolgában, hozzászólási, véleményezési joggal ne bírnánk. — Sőt azt egyleteink, testületünk egyik legszebb kötelességének tekintem. Csak hogy nem az eddig követett arányban és alakban. Nem úgy, hogy ez közelebbi teendőink, sőt a magunk jól felfogott érdekének rovására történjék. — Tanügyünk rendszeréért és elveiért vagy ha úgy tetszik „tanügyi politiká”-nkért neu minket illet első sorban a felelősség, de azért igen is minket, hogy tudunk-e jól nevelni és tanítani, a gondjainkra bízott iskolák szelleme megfelel-e a mai nevelés- és oktatás tudomány jogos követeléseinek. — Képzett tanító rossz, hiányos rendszer, szervezet mellett is mutathat fel iskolájában szép eredményt, míg megfordítva a hivatását nem értő tanítót uincs az a minta-szervezet, mely megmenthetné, lábra állíthatná.

Én egyleteinket kiválólag a tanítók önképzők öreikül szeretném tekinteni; hol és a melyekben minél több alkalom adatnék, minél nagyobb verseny támasztatnék nevelői és tanítói ismereteink növelésére, szakmiveltségünk és képzettségünk fejlesztésére.

Hogy ez eddig, a követett ferde irány mellett, nem történt kellőleg; hogy egyleteink, testületi életünk nem tudtak bennünk hivatásunkra irányuló elég tanulmányozási, önképzési vágyat teremteni; azt hiszem untig elégséges egyszerűen népnevelési és tanügyi irodalmunk még most is nagyon fejletlen és felületes állapotára utalni.

Az igaz, hogy népiskolai tankönyveink száma, mennyisége ellen nem panaszkodhatunk, de igenis azoknak paedagogiai, didactikai értéke ellen. A legtöbb, tisztelet a kivételeknek, kézzel foghatólag tanuskodik arról, hogy szerzőik nem csak nevelés-tanítás tudományi ismeretekkel nem bírnak, hanem még az illető tárgyban, mely könyvük anyagát képezi, sem rendelkeznek csak tűrhető tájékozottsággal is. — Ez az oka azok versenyre: képtelenségének, nem pedig a kormánynak ok nélkül tulajdonított és annyit hánytorgatott könyvkiadási monopolioma.

Avagy nézzük meg időszaki irodalmunkat, tanügyi lapjainkat, melyekben jóra való nevelési, módszertani kérdések fejtegetését minél ritkábban találjuk, hanem annál több egymás elleni személyes érzékenykedéseket és nagyon is alantas hangon tartott perpatvarkodásokat, nó meg azután nagyszabású országos dolgok vitatását — A tiszteletreméltó kivétel itt is kevés, s a valamire valóbb közreműködők többnyire máshonnan vannak átkölesönözre.

„*Honny soit, qui mal y pense*,” én jelen soraimban sem A. sem B. és általában nem egyesek ellen akartam polemizálni, hanem mindnyájunk ellen — magamat sem véve ki, — és általunk testületeinkben követett működési, tevékenységi irány ellen. A „*mea culpa*”-t azt hiszem részömről eléggé kifejezém azzal, hogy bűnbánólag csak egy egyszerű nevelési kérdéstről óhajtok már jelenben is értekezni.*)

Bocsánatot kérve ezen kritizáló kitérésért, melyet nem egyéni viszketegből, hanem egyedül tárgy választásom indokolása végett s a helyzetnek megfelelőleg engedtem meg magamnak ismételve azon óhajtásomat fejezem ki, vajha jövőre egyleti életünk minél nagyobb mértékben tudná nevelés- és oktatástudományi ismereteink növelését, fejlesztését előmozdítani. — Mire nézve lehet reménységünk, legalább a mi egyletünk már e tekintetben megtalálta és kezdte a helyesebb irányt.

És most megkezdem választott tárgyamnak fejtegetését, mely mint már előbb jeleztem: „A gyermekek legszokottabb hibáiról. azok osztályozása, előállításuk és kifejlődhetőségük fontosabb körülményei és tényezőiről szól.

A mai nevelés tudomány a nevelői tevékenység végcéljául a növendék erkölcsi önállóságra juttatását tüzi ki. Azaz azt, hogy tudjon különbséget tenni a jó és rossz között s legyen elég ereje és kedve saját jó szántából a helyesnek jónak követésére, a rossznak pedig kerülésére. Ezt pedig a növendék erőinek összhangzatos fejlesztése által érhetjük el, ha t. i. kellően gondoskodunk arról, hogy benne józan értelemmel egészséges kedély és szilárd akarat legyen párosulva. Erre megint a nevelői személyes hatás mellett leghatható-

*) Az írónak itt elmondott nézeteivel sok tekintetben nem értünk egyet.

sabb eszköz a célszerűen berendezett s erkölcsi elveken nyugó tanítás.

Azonban már nagyon is korán veheti észre a nevelés a gyermek akarati fejlődésének oly irányú nyilvánulásait, a kedélyéletnek oly sajátságait, melyek a józan észszel ellenkeznek; mutatkoznak a hibák, melyek a gyermek nevelése- és tanításának útjába állanak, s gyakran legyőzhetlen akadályokul szolgálnak.

Hogy ezen hibák, mennyiben következnek a gyermek lelki természetéből s mennyiben állanak elő a különböző külső hatások alatt, arra nézve a paedagogusok nézetei, a szerint a mint különböző paedagogiai irány hűveinek vallják magukat, egymástól nagyon is eltérők. — Némelyek különbséget tesznek a gyermekek állandó, megszokott hibái és oly hibák között, melyeket azok egyszer vagy csak néha követnek el. Mások megkülönböztetnek öröklött és szerzett hibákat: a gyermek testi és lelki hiányában, fogyatkozásaiban gyökerező, tehát nem javítható, másfelől pedig elsajátított, tehát javítható hibákat.

Rousseau a philanthropinismus megteremtője, nevelési rendszerében változás alá nem jöhető alapelvűl kívánta a lélek eredeti jóságát tekintetni.

„Az emberi szív — mondja Ő „Emil“ című művében — eredetileg nem romlott; nincs abban egyetlen hiba is, a melyről be ne lehetne bizonyítani, hogy hogyan és mi módon került oda. — Egyetlen vele született, öröklött indulattal bír az ember s ez a maga iránti szeretet, vagy szélesebb értelemben az önszeretet.

Ezen önszeretet magában vagy reánk vonatkozólag jó és hasznos; s mivel a másokra vonatkozás nem sajátja, e tekintetben tehát természetből közönyös. Jóvá és rosszá csak alkalmaztatása és vonatkoztatása által lesz. — Nagyon fontos tehát, hogy míg az önszeretet kalauza az ész fel nem ébred, addig a gyermek semmit se azért tegyen, mert azt mások látják és hallják, egy szóval semmit se tegyen másokra való tekintetből, hanem egyedül csak azt, a mit a természet követel tőle; és akkor csak azt fogja tenni, a mi jó.“

„Nem azt értem én ez alatt — mondja tovább Rousseau — mint ha a gyermek soha kárt ne tehetne, soha magát meg ne sérthetné, soha valamely értékes butordarabot, melyet kezei közé kaparíthatott, — össze ne törhetne. Sok bajt, kellemetlenséget okozhat ő, anélkül, hogy rossz cselekedetet követne el, mert valamely cselekedet rossz csak az által lesz, ha azzal a szándékkal követtetik el, hogy kárt okozzon. stb. stb.“

„Ha azt akarjuk, hogy a gyermekek magukat tetésük szerint kihelytelenkedhessék, minden esetre tanácsos, hogy mindent eltávolítsunk körülől, mi által esitalanságuk sokba kerülhetne, és hogy semmi törékeny és értékes tárgyat ne hagyjunk körülük. stb.

„Ha a gyermek, elővigyázatokat dacára, valamit felforgatott, ha valami hasznos darabot összetört, ne büntessétek meg a saját hanyagságtokért. stb.“

Rousseau-nak ezen szavaiban három fontos elvet találunk kifejezve: 1) hogy a gyermek lelke eredetileg tiszta, ártatlan; tehát veleszületett, öröklött hibái nincsenek; 2) hogy hibává valamely cselekedet csak a szándékosság által lesz; 3) hogy az alkalmat, ha nem is mindig, de igen sokszor a nevelő vigyázatlansága, eléggé előre nem látása adhatja a gyermekek hibázására.

Hogy Rousseau-nak a gyermekek iránti szeretettől áthátott ezen elveit a gyakorlati tanító, nevelő elfogadja s nevelői tevékenységében kiindulási pontul tekintse, arra több ok és körülmény utalja őt. Egyszer véghetetlen nehézséggel és felelősséggel járna megtalálni a kellő határvonalat arra nézve, hogy hol kezdődnek s melyek a gyermeknek javítható és nem javítható hibái, másfelől szeretetlenséget árulna el a nevelő azzal, ha némely hibák orvosoltatásáról már előre lemondana. — Hogy még az ugynevezett testi vagy lelki hiányok és fogyatkozásokból származott hibákkal szemben sem tekinthető a nevelői fáradozás mindig és egészen kárba vesztettnek; élénk bizonyosságul szolgálnak mai nap épen az ilyen hibákban szenvedő gyermekek t. i. a siketnémák, vakok és hülyék nevelésében elért meglepő eredmények. A nevelő tehát egyik gyermeki hibával szemben sem emancipálhatja magát azon kötelesség alól, hogy meg ne kísértene annak javítását, orvoslását, vagy legalább is enyhítését, nyilatkozásának mérséklését.

Hogy ez megtörténhessék mindenek előtt szükséges ismerni a gyermekek hibáit és tudni különösen azoknak forrásait, ugy szintén tájékozva lenni a felől, hogy mely hatások, külső befolyások azok főleg, melyek a hibák növekedését, megerősödését előidézhetik.

Csak ezután lehet megválasztani a helyes elveket és eszközöket, melyeknek kitartó és kellő mértékű alkalmazása által a hibák vagy egészen eltávolíthatók, vagy legalább ártalmatlanokká tehetők lesznek.

(Folytatják.)

Buisson felolvasása a szemléltetésről.

(Vége.)

Jól tudom, hogy vannak egyének, kik önöknek ezt mondják: Nincs erkölcsi szemlélet, nincs vallásos, társadalmi, erkölcsi és politikai világnak közös alapigazsága. Mi teljesen pártokra vagyunk szakadozva, két nép vagyunk, engesztelhetetlen ellenségek, különböző hagyományyal bírván a multban, különböző aspirációval a jövőre nézve; nem akarjuk, hogy gyermekeink közös területen nőjenek föl, hol elfelejtjenék gyűlöletünket, viszályainkat. Valóban, szerencsétlenségünkre, vannak [szellemek, kik így gondolkoznak; de vannak mások, de egy sereg oly egyén van Franciaországban, kik abban töltik el éltüket, hogy az ellenkezőt bizonyítsák be és e sereg: önök. (Élénk taps.) Önöknek kivált az a hivatásuk, hogy közöttünk a béke aposto-

lai legyenek. És hogyan? Az által-e, hogy a közép ut emberei legyenek? Bizonyára nem; e szintelen, e köznapi eszélyesség sem bizalmat önköknél nem ébresztene, sem cselekvésre nem képesítené önöket; az teszi lehetővé, hogy önkök ép annyi szerénységgel, mint sikerrel betöltsék e társadalmi feladatot, hogy már hivatásuknál fogva nem egy felekezett, nem egy párt emberei, de kizárólag a hazának fiai. (Hosszasan tartó taps.)

Uraim, ez emeli önöket, ez adja meg függetlenségüket: önkök nem elegendenek a mindennapi küzdelmekbe; önkök nem tartanak igényt befolyásra rangra, kitüntetésekre! Nem: másoké a jelen, önköké a jövő! Önkök kezében gyermekeink, önmagunknak e jobbik része. Ha Franciaország mai napság pártokra van szakadva, önöket fogja illetni a köszönet, ha kevésbe lesz megosztva holnap; a közeledés e nagy munkájában minden francia támogatja önöket.

Ha valaki azt mondaná önköknek: „De vigyázzon! ha erkölcsös és vallásos beszédet tart a gyermekekhez, nem fog tetszeni ennek vagy annak az urnak, ki istentagadó, a mint mondják“; — vagy ha egy más ellenkezőleg így szólana: „Vigyázzon! ha a növendékeknek szabadságról, egyenlőségről, a 89-iki elvekről, vagy amaz emlékezetes éjszakáról beszél, melyen a legelőkelőbb francziák saját kezükkel szakították szét kiváltság leveleiket, ez vagy amaz nyakas klerikális párti embernek neheztelését vonja magára“, feleljék önkök ezeknek: Nem, nem félek semmitől, mert semmit sem mondok e gyermekeknek, mi ne volna a természet kezével az emberi szívbe írva, nem félek senkitől, mert nem állok senki szolgálatában. Sem ama radikális istentagadó, sem eme klerikális reactionarius nem oly szörnyek, milyeneknek önkök képzelik. Ez is, az is szereti a gyermeket és hálás lesz azon fáradozásaimért, melyet kifejték, nem azért, hogy elvonjam gyermeküket az atyai befolyás alól, nem azért, hogy saját véleményemet rájuk tukmáljam, de azért, hogy a nemes eszmék és jó érzelmek alapját vessesem meg bennök, azért, hogy azon pusztá igazságok segítségével, melyek a szemlélet által felfoghatók, nemes, tiszta, egyenes, a szépet és jót szerető kedélyt fejleszsek ő bennük, képessé tegyem őket szeretni Istent, becsületet és hazát.

Ejh! Uraim, kik vagyunk mi, kiknek tartjuk mi egymást, hogy azt merjük állítani, hogy még ez sem lehető, hogy nincs többé találkozási pont, köztünk és gyermekeink közt. Francia tanítók, bizonyítsátok be, hogy van egy akaratjuk ellen is. Önkök kötelessége erre lépni, ha ifjuságunk és következetkép társadalmunk nevelői akarnak lenni. E téren legyenek szilárdak; e téren védjék önkök nem az ön jogukat, de a fiatalabb nemzedék jogát; egyen-gessék utját számunkra és számukra a béke és haladás korának: közelebb hozni egymáshoz a gyermekeket majdnem annyi, mint kibékíteni a szüléket és épen ezt kívánja Franciaország. (Hosszasan tartó taps.)

Oda térek vissza végre uraim, a honnét kiindulék. Az elemi iskola hatásköre felöli mindazt, a mi a szemlélethez tartozik: némely tekintetben túl is terjeszkedik, de

innét soha sem marad. Engedjék meg, hogy a népoktatás érdekében követeljem a latin költő eme szavait: Ember vagyok, nem idegen rám nézve semmi, a mi az emberiségre tartozik. Ez elvet nagyon sokszor alkalmazták az egyetemi oktatásra; én a népiskolára alkalmazom: neki is az egész embert kell növelnie. Nincs rendelkezésére az évek sora, a klasszikus tanulmányok becses tananyaga, de legalább hatalmában vannak azon ösztönök, melyeket a természet minden emberben fölébreszt: a józan ész világa, a szív önkénytes. veleszületett erői, végre az igaz szép és jó azon eleven szemlélete mindenben, mely a legtagadhatatlanabb jogczim a mindnyájunk közt létező rokonságra.

Ha az elemi képzés tudja e természetes és hatalmas eszközöket használni, hanem csak tanít, de nevel; ha minden értelmi és erkölcsi tehetségeinket ápolás alá véve, jobbítva, irányozva és erősítve adja vissza: nincs lényegében, csak fokbeli különbség a népoktatás és klasszikus oktatás között. Egyik hamarabb bevégeződik mint a másik, de mindkettő ugyanazon utat követi, mindkettő embereket nevel. Ekképen csatolódnak Uraim, szerény tanulmányaik az egyetemhez; ekképen veszik át annak régi drága hagyományait. Tudják csak önkök ezeket értékesíteni; legyenek méltó örökösei és a mit Bossuet és Fenelot lehetetlennek tartottak volna egy fejedelem nevelésére nézve, tegyék meg önkök a nép nevelésére. (Élénk taps)

A végére jutottam Uraim. Nem az én feladatomban a felolvasások sorát befejezni, azt a miniszter ur fogja tenni. De van egy kötelességem: köszönetet nyilvánítanom mind a magam, mind azok nevében, kik én előttem beszéltek. Mindnyájunkat kellemesen lepott meg és hálásokká töt azon kitartó figyelem és jó akarat, melylyel bennünket meghallgatni szivesek valának. Mi is szerettük volna önöket meghallgatni; sőt talán még inkább, mint önkök, óhajtottuk volna, ha lehetett volna e felolvasások helyett teljes és rendszeres eszmecserét rendezni be mindnyájunk közt. De idő kell egy ily szervezkedéshez; oly tapasztalt tanítók mint önkök jobban felfogják ezt, mint bárki. A pedagógiai szövetségeket rögtönözni nem lehet és a minister ur kijelölte önköknek a legjobb módját annak, hogy azoknak utja egyengetessék, midőn önköknek a vidéki és megyei összejöveteleket ajánlá figyelmökbe. Reméljük, hogy a közel jövő megmutatja az eredményt

Bocsánat, hogy oly hosszadalmas, oly szaggatott volt előadásom. Igazában nem volt egyéb szándokom, mint önköknek egy nagyon egyszerű dolgot ajánlani, mely felett egyet kell értenünk.

Összes oktatásuk folyamában, minden órán, még a csüggedés óráiban is, melyektől nem lehet mindig megővniök magukat, helyezzenek bizalmat az emberi természetben, legyen hitök a gyermekben, tehetségeiben, jó akaratában, mind azon jó hajlamokban, melyeket önköknek kifejteniök kell; és hozzá még legyen bizalmuk az emberi természet azon különös formájában, melynek neve francia jellem és szellem. Kegyeletet táplálván a mult iránt, hálát érezve az ösök hosszú sora iránt, kik előttünk az utat

megtörték, érdekekkel viselve mindazon jó iránt, mit körülöttünk mondanak vagy tesznek, mindenek előtt legyünk határozottan a mi időnk, a mi hazánk fiai; és a mi a jövőt illeti, csak egy mondani valóm van: Bizzunk Uraim, igen, bizzunk hazánk jövőjében, mert e haza Franciaország, és kormányunkében, mert ez a köztársaság. (Zajos taps.)

H. I.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

A kolozsmegyei tanítótestület közgyűlése.

A kolozsmegyei tanítótestület f. hó 30. és 31-ik napjain tartotta meg ez évi rendes közgyűlést a városi tanácsteremben. E napokat megelőzőleg 29-én a városi polgári iskola nagytermében az előértekezletet Benedek József egyll. alelnök nyitotta meg következő beszéddel:

Uraim és tisztelt pályatársaim!

A dolog természetében fekszik, hogy művelés és gondviselés által lesz minden széppé és jobbá a természetben; még az erdei virágok is csokrosabbakká válnak, ha egy munkás és szakértő kertész ápoló kezeire jutnak. A szabad lélekkel bíró embernek pedig éppen szüksége van a nevelésre; mert e nélkül még csak a test, mely állati részünk, sem nevelkedhet kellőleg; lelkünk pedig, melynek bár isteni eredetet tulajdonítunk, mint a parányi méh anyagburkolatában fog alunni. De valamint az egész emberiségnek, úgy az egyes embereknek is lépésről-lépésre kell a műveltségben és erkölcsökben előhaladniok. S minthogy valódi nagyság és valódi jóllét csak általános műveltség és erkölcsös élet mellett létesülhet; sajnálatra méltó az a nép és egyes ember, melynek művelődésében megállapodás, erkölcsi életben visszalépés áll bé, mert az ilyen nép és ember eltévesztette rendeltetését.

Újabb időben nagyon megsaporodott azon tényezők száma, melyek a nép általános műveltségét előmozdítják. Ilyen tényezők a felsőbb és alsóbb rendű iskolák; a gőzhajók és vasutak feltalálása, melyek a népeknek egymással való érintkezését nagyon megkönnyítették; a különböző egyesületek alakulása; a társadalmi összeköttetések; továbbá a különböző könyvek, és más hasznos olvasmányok sat.

Ezek azok a főbb tényezők, melyek a keresztyén vallás segítségével a különböző elméket, érzéseket, indulatokat, nyelveket, szokásokat egy felséges célra összefűzik és az általános műveltség elterjesztése által az igazság sarkán egy oly központot alapítanak meg, mely körül, mint a csillagok napjaik körül szabadon foroghatnak az emberek. Ezek azok a tényezők, melyek a különböző népeket egymáshoz vonják, egymás iránt szeretetre gerjesztik; a szeretet pedig a legalsóbb néprétegek életébe is nemesebb erkölcsöket hoz be.

Ama tényezők sorában, ha nem is a legelső, de bizonyosan fontos helyet foglal el a népiskola; mert van-

nak oly ismeretek és tehetségek, melyeknek léteznük kell, mielőtt más meglévő tényezők eredményt szülhetnének. Ezeket az ismereteket és tehetségeket pedig a népiskola adja meg és megszerzése által lerakja azon biztos és állandó alapot, melyre a többi már meglévő műveltségi tényezők biztosan építhetnek tovább.

Ezekből kifolyólag elmélkedjünk uraim egy pár perczig a felett: Vajon népiskolánk mostani állásukban megfelelnek-e és megfelelhetnek-e a fennebbi követeléseknek? És ha nem, miért nem? És mit kell tennünk, hogy népiskolánk emelkedését előmozdítva képessé tegyük hivatásuknak betöltésére.

Azt szokták mondani: „A milyen a tanító, olyan az iskola.“ Ha ez az állítás igaz, akkor népiskolánk mostani állásukban nem képesek a kor igényeinek megfelelni; mert szerintem igazságnak marad az a másik állítás: „Az iskolák állása a tanítók képzettségétől, a tanítók állásától és a tanítói fizetéstől tétéleztetik föl.“

Ha tanítói karunk képzettségét, állását és fizetését tekintjük, úgy találjuk, hogy tanítói karunk képzettsége (tisztelet a kivételeknek) a tőlük nem függő körülmények következtében a tudásnak csak töredékeiből, minden tudományos összefüggés és tudományosabb műveltség nélkül van összeállítva. Épen így vagyunk a tanító állásával is; tanítóink nagy részének állása szánandó, mert midőn iskolai dolgokról, iskolai intézkedésekről foly a tanácskozás, sok helyen még azon befolyással sem bír a tanítói kar, mely ötet jogosan megilleti. Nem vagyunk jobban a tanítói fizetésre nézve sem; mert sok helyen a tanítói fizetésből még csak az éhség csillapítását és a mesztelenség elfedését sem lehet tisztességesen fedezni. Meggyőződésem szerint pedig lehetetlen, hogy ott jó iskolák legyenek, hol a tanítónak tanítás közben a szükségétől kényszerítve önkéntelenül is eszébe ötlük ezen gondolat: mit adjak tanítás után éhező gyermekeimnek, miből és honnan fedezzem az elodázhatlan szükségeit és kiadásait családomnak.

Ezen néhány állításomból is kitűnik uraim, hogy feltett kérdéseim közül a három elsőre a „nem“ szócskával vagyunk kénytelenek felelni; mert megjegyzendő, hogy egyeseknek képzettsége, állása és fizetése nem lehet irányadó az egész kar számára.

Ha már most a népiskolát akarjuk emelni, a tanítói kart kell emelnünk; mert ennek elhanyagolása, elhanyagolása amannak. S kérdem, mi által emelhetjük a tanítói kart?

Elsőbben képzettség vagy is kellő szakértelem által.

Napjainkban még az egyszerű földmives, kereskedő vagy iparos sem boldogulhat azon ismeretekkel és képzettséggel, melyeket az apja vagy nagyapja tapasztalatai folytán szerzett. A jelenkor ennél többet követel tőlük. Megkivánja mindeniktől, hogy a szakmájába vágó tudományokat tanulmányozza és azt az iparos az iparra, a föld-

mivelő a földmivelésre alkalmazni tudja. Megkívánja, hogy a gyakorlat terén szerzett tapasztalatait feldolgozás és felhasználás végett a tudománynak átadni képes legyen. Ily czélből alakultak a különböző életpályán működő emberekből a különféle ipartársulatok, gazdasági egyletek sat. melyek munkásságuk, közreműködésök által képessé teszik az egyes embereket a czélszerűbb földmivelés folytatására, az ipar és kereskedés fejlesztésére.

Ha a jelenkor a földmivestől és iparostól a folytonos önművelést megkívánja, mennyivel inkább követelheti ezt a tanítótól, mint a kinek életpályája leginkább megkívánja a folytonos haladást, a folytonos önképzést. Ezt követeli, ezt parancsolja nekünk hivatásunk teljesíthetése és a magunk iránti köteleesség is; mert a tanítói pályán valóban igaz e mondás: „A ki nem halad, az elmarad.“

Az önképzés és önművelés czéljából alakultunk mi is tantestületté és tantestületünk jól felfogott hivatásából kifolyólag, minden alkalommal ösztönt, irányt, tanácsot, utmutatást és eszközöket ad a szellemileg többre törekvő tanítónak a tovább haladásra.

Pályatársaim! Talán egy életpályán sem oly kedvezőtlenek a képzési viszonyok, mint a néptanítóinál; mert a mit az iparos egyetlen nézésével elsajátít, azt a tanító sok olvasás, sok utánjárás által szeresheti meg és a tanítót a roppant munka és a munka közben előforduló számtalan sok akadály, a szegénység sat. nagyon gátolják az önművelésben; de nem szabad, hogy az akadályok zsiбbasztólag hassanak a tanítóra. Neki igyekeznie kell az iskolai életben szerzett ismereteket folytonosan gyarapítani öregbíteni, és azt helyesen és czélszerűen felhasználni. A mely tanító a tudnivaló és az ismeretek világában mindinkább terjeszkedni kívánó gyermekek előtt, a tantárgyakat tüzetesen és a gyermeki felfogáshoz alkalmazott módorban magyarázza: az ilyen tanító tanítása által magához vonja és leköti a gyermekek lelkét, megszeretteti velök önmagát, meg az iskolát. Az ilyen tanítóhoz örömmel bocsátják a szülők gyermekeiket, mert az a szellemi felsőség elismerése és az a ragaszkodás, melylyel a gyermekek viseltetnek tanítójuk iránt, nem marad hatás nélkül a szülők előtt. Nem mert a nyilvános vizsgák fényes eredménye, a fejlődő gyermekek értelmessége, a szülőkkel is önként elismerteti a tanítónak képzettségét, tanítói szakértelmét. Az ilyen tanító kivivta magának a népiskola emelkedését eszközölő második feltételt; a tanítói állást.

A jelenkorban a függetlenségnek és szabadságnak szelleme, az embernek természeti jogaiból indulva ki, egy oly arany időt akar létrehozni, melyben az emberi ész és akarat semmi más tekintély által ne igazgattassék. De mi a szabadságnak ezen kicsapongásait nem akarjuk, nem követeljük a tanítók részére. Mi az emberiség jólétét eszközölő intézetek javítását, szaporítását, nem pedig összedöntését akarjuk. Mi a néptanítóknak az iskolai ügyben való beleszóllhatási jog élvezetével nem az állam, község

vagy egyház hatalma alóli emancipatiót óhajtjuk. Mi nem szeretnők a tanítót és az iskolát előljárók nélkül látni. Nem, mi csak azt követeljük, hogy a néptanító, mint a ki legtermészetesebb képviselője az iskolának, annak ügyei igazgatásában hivatalos befolyást gyakoroljon. Hisz ha más életpályát veszünk tekintetben, úgy találjuk, hogy az ipar terén iparosok, a hadügy terén katonák, a kereskedésnél kereskedők, az igazságszolgáltatásnál jogászok abják meg a kellő felvilágosításokat és utasításokat. Hát csak a néptanítói pályán működő emberek nem bírnának-e azon képzettséggel, hogy az iskola szervezéséről, a népnevelés akadályairól és szükségéről a kellő utasításokat megtegyék? Hát a földmivelő, iparos, kereskedő többet tud-e a népiskola bérendezéséről, a gyermekek neveléséről és a tanítás mikéntjéről, mint a tanító, a ki tíz, húsz, harmincz s még több évig is benne élt, egész életét annak szentelte. Ez képtelenség uraim.

Egy kitünő paedagogus azt mondja: „Ti honszereetre akarjátok képeztetni gyermekeiteket, s ezt hazafiságból teszitek. Igen jól van. De kicsoda hát az a hon? Ugy hiszem, a nép és annak gyermekei. Hogy beszéltek hát hazaszeretetről, ha a nép gyermekeinek tanítóiról atyailag nem gondoskodtok? Minő viszonyban áll most a közvélemény előtt a tanítói állás jelentékenysége más állásokéhoz? Csoda volna-e ha tisztességes ifju, ezen pályára tekintve, előre elborzadna és visszariadna a reá várakozóktól? Tudjátok meg, hogy valamely ember, vagy osztály, vagy nemzet mivelttségét biztosabban meg nem ítélni, mint arról, kit becsül kevésre vagy sokra? Ha a tanítók állását emelitek, nemesítitek, emelitek vele a nemzetet; ha lealázzátok, alávaló lesz általa az ifju nemzedék s maga a nemzet.“

Ez az óhajtás nálunk is számtalanszor kifejeztetett már és kétségkívül még sokszor ki fog fejeztetni, míg teljesen valósulhat; mert az iskola emelkedésére, a kellő szakértelem és tanító állás mellett nagy befolyással van még harmadszor a tanítói fizetés is.

Mi itt sem akarunk semmi tulságos követelésekkel fellépni, de annyit megkívánhatunk, hogy a tanítói kart anyagi tekintetben egyenlő állásra helyezték mindazon életpályákkal, melyekkel a hivatalra való képzettségben, munkásságban és felelősségben, a közzőra nézve nélkülözhetlenségben és fontosságban egyenlő fokon áll. Ma különös időben élünk; történjék bár mi rossz, mindjárt fölkiáltanak az emberek: népnevelés hol vagy? Ma minden jót, minden üdvöst a népiskolától várnak s az abban iz-zadva működő tanító még is sokkal rosszabbul díjaztatik és kevésbbé becsültetik, mint sok mások.

Távol legyen tőlünk, hogy mi más hivatal fontosságát, szükségességét és megérdemlett díjazását kétségbe akarnök hozni; csupán azon egy kérdést állítjuk fel: Vajjon miért van az, hogy a szellemi erő kifejtése és a nehézségek, melyek a hivatal fontosságával és helyzetével járnak, a tanítói pályán nem számittatnak oly magasán bé, mint az máshol történik?

Ezen kérdésekre többféle szempontból lehet felelni; de a felhozható feleletek között csupán egyet képezlek, a mely némelyek előtt tán helyeslésre talál, azt t. i. hogy a tanítói kar nem bir elegendő képzettséggel azok hivatásának betöltésére. De ezt a feleletet csak helyeselhetik, a kiknek főtörekvésök még ma is oda megy ki, hogy a tanítói kar ezután is elégedetlen és alázatos szolga legyen és a nép, mely az emberiségnek legszámosabb s egyszersmind legnagyobb és legszilárdabb ereje, továbbra is szellemileg fejletlen maradjon. Ez a felelet szemrehányás nemcsak a tanítók hanem mindazok ellen, kik a tanítói kart és a tanítói képzést az eddiginél felsőbb fokra akarják emelni; mert a tanítók jobb díjazása alapja s hatalmas előmozdítója fog lenni az önművelés- és önképzésnek; a képzettség vagy kellő szakértelem pedig föfeltétele a tanítói állás tiszteletben tartásának. Jobb fizetést hát a tanítóknak; mert jaj azon iskolának, hol a tanító az élet nyomasztó gondjai alatt elkeseredve türelmét veszti; mert az ilyen tanítónál hiányzani fog a kedv, ez az éltető eleme minden munka sikerének. Jobb fizetést a tanítóknak; mert ha nem, hiába szaporodott meg azon tényezők száma, melyek az önművelést, az önképzést előmozdítják; hiába jelennek meg a legkitünőbb paedag. munkák és szakközlönyök, ha a tanító nem képes azokat megszerezni. Jobb fizetést a tanítóknak; mert ha nem, hiába munkálkodnak a tantestületek, mert a néptanítók egy része s tán éppen azok, kiknek legnagyobb szükség van az önművelésre, szegénységök miatt nem vehetnek részt azok üléseiben.

De én nem fárasztom tovább becses figyelmeket uraim, hanem midőn hosszadalmasságomért bocsánatot kérek, a mondottak után örömmel üdvözlöm ez alkalommal is tantestületünknek minden megjelent tagját; mert megjelenése és közreműködése által hebizonyította mindenkinek megjelent egyes tag, miszerint a tanítói kart hivatásának betöltésére képessé, a tanítói állást tiszteletre méltóvá és magát jobb fizetésre érdemessé igyekszik tenni. Eltetszéssel fogadott beszéd után az előértekezlet a közgyűlés sorrendjét véglegesen megállapította s a közgyűlésen előfordulandó nevezetesebb ügyeket megbeszélte.

A közgyűlés 30-án d. e. 1/2 10 órakor a tantestület nagy számban megjelent tagjai jelenlétében, — a helybeli tanítóképezde dalköre által szépen előadott „Hymnus“ eléneklésével vette kezdetét, mely után elnök Váradi Károly mondott emelkedett hangú, közletszéssel fogadott beszédet, mely megérdemli, hogy egész terjedelmében közöljük, a mint következik:

Tisztelt közgyűlés!

Szeretett pályatársaim!

A viszontlátás édes örömevel üdvözlöm önököt e közgyűlésünkön, a melyre azért gyűltünk egybe, hogy tessünk visszapillantást egyesületünk legutóbbi évi multjára, s egyszersmind — a mennyire tőlünk független — rendezzük is a jövő évinek munkáját. Kettőre hív fel tehát ez ünnepies alkalom: a mult tettei számbavéte-

lére, meg a jövőre való gondoskodásra. De nekem ezek közül inkább csak az utóbbihoz lesz szavam; mert az előbbire a mindjárt felolvasandó titkári jelentés, egész hűséggel és részletességgel tárandja fel azokat az adatokat, a melyekre az ügyeink iránt érdeklődők kellő tájékozottsággal és teljes megnyugvással alapíthatják ránk hozandó ítéletöket.

Jól esik azonban lelkenek, hogy a multa nézve, már előzetesen, magam is kijelenthetek annyit, hogy a lefolyt év is méltán csatlakozik egyesületünk ama multjához, a melyre mint a tettek korszakára, mindig megnyugtató elégséggel, sőt, ha szabad éppen nekem és éppen e helyről mondanom ki a szót: némi büszkeséggel is gondolhatunk vissza.

Nagy, vagy a mint mondani szokták „világra szóló“ tetteket nem hajtottunk ugyan végre; hanem azért az eseményektől sem maradtunk el. Eseménye pedig a mult évnek — a mint ezt a titkári jelentés is igazolanda — volt elég.

Más kérdés: lesz-é ezeknek a magyar tanügy előbbremenetelében s a magyar tanítók helyzete javulásában elég eredményük? Mi — tőlünk telhetőleg — a legjobb szándékkal tettünk meg mindent arra, hogy legyen. És hisszük is, hogy lesz! Mert a történelem tanúságtétele meguyugtatt arról, hogy még parányai sem vesznek el nyomtalanul azoknak az eszméknek, tettek- és áldozatoknak a melyek a szép, jó és igaz szeretetből s a megtestesítésökre irányuló, önzetlen buzgóságból erednek.

És éppen ebben van reményünk arra nézve is, hogy azok a törekvések sem voltak teljesen, vagy legalább nem lesznek örökre hiában valók, a melyekkel a hazai néptanítók országos szövetsége létrehozása — és megalakításához, az egyetemes gyűlés 50-es bizottságának felhívására, igyekeztünk testületünk részéről is hozzájárulni.

Igaz ugyan, hogy a szövetség ebben az évben, bárha megalakítása éppen erre volt tervezve s e végre csaknem minden lépés meg is tétetett, még nem jöhetett létre. De azért ki kételkedhetik abban, hogy előbb vagy utóbb még is létrejő, ha eszméje jó és üdvös, s ha a kivivásáért egész odaadással küzdenek Magyarország összes tanító egyesületei, avagy ezeknek legalább a zöme?

Hiszen azt képzelni is vakmerőség, hogy ott, a hol minden tisztességes foglalkozású körbeli egyéneknek, alkotmányos alaptörvény által biztosított joguk az, hogy az állam és a közhaza polgársága érdekeivel nem ellenkező céljaik biztosabb és több sikert ígérő megközelítésére akár országos egyesületeket vagy szövetségeket is alkothassanak: ott, az az itt, szép Magyarország földén csakis a tanítók legyenek örökre elzárva e jog élvezetétől, s illetőleg ama köteleességök teljesítésétől, hogy a hazai tanügy minél teljesebb és összhangzatosabb emelésére ily uton is hathassanak és muukálhassanak.

Ne csüggedezzünk tehát azért, a miért most még nem érhattük el azt, a mit akartunk; hanem e helyett vonjuk ki e meghiusult kísérletből is azt a tanúságot, hogy ezután legyünk még inkább összetartók s még teljesebben egyetértők mind azokra való törekvéseinkben, s mindazoknak a kivívásában, a miket — kellő körültekintés és komoly megfontolás után is — valóban jóknak, hasznosoknak és üdvösöknek tartunk.

Ilyeneket pedig elég számmal találhatunk a szűkebb egyesületi munkásság, sőt egyes iskolánk körében is. És mivel a tágasabb munkásság teréről egy időre már leszorítottunk: illő, hogy annál nagyobb gonddal és buzgósággal ápoljuk ezeket ott, a hol legközvetlenebbül s legtöbbet tehetünk értük.

Különösen igyekeznünk kell tovább haladnunk azon az uton, a mely egyenesen oda vezet, a hová összes vágyódásainknak, törekvéseinknek, s még tüprengéseinknek is kiválóan kell irányulniok; a hol tetteink és áldozataink — úgy szólva — napról-napra megelérik jutalmukat, s a hol minden haladás és előbbre menetel leginkább a mi érdemünk.

Értem azt az utat, a mely iskoláinktól függő javítása, emelése és felvirágoztatása felé vezet.

Szorgalmunk, buzgóságunk és lelkiismeretességünk melegére itt nyílnak számunkra a leghervadhatatlanabb érdemvirágok; de tájékozatlanságunk, könnyelműségünk és hivatásunkról megfejtkezésünk is itt vezethet a legszűrőbb tövisek közé.

Tőlünk függ, hogy pokollá tegyük iskoláinkat, mind magunkra, mind tanítványainkra nézve; de tőlünk az is, hogy paradicsommá varázsoljuk.

Az utóbbi, természetesen, csak hosszas, fáradságos és kitartó munkával érhető el. De szabad-e nekünk, tanítóknak, visszariadnunk a nehezebb feladatoktól?

Nem; s én ettől nem is tarthatok, mert nem ezt hirdeti egyesületünk eddigi multja, idáig tanusított közszelleme.

Mi főfeladatunknak ismertük eddig is, kiválóan azt kutatni: hol és mik az akadályok tanügyünk haladásában, iskoláink jobbakká, tökéletesebbékké tételében. De nem csak kutattuk ezeket, hanem — a mennyiben tőlünk függött, igyekeztünk módokat és eszközöket is találni, ajánlani és használni fel az elhárításukra. Egész nyíltsággal tártuk fel ezért nemcsak magunk között, hanem a mikor és a mikre nézve szükségesnek tartottuk, a nyilvánosság előtt is iskoláink nem egy fogyatkozását, hiányát. Rámutatunk a szülők, az iskolai előljáróságok, sőt néha még a kormány tévedéseire is; de elég leplezetlenséggel, és, ha kellett, elég szigorral bírálgtunk önmagunkat is, — tudva, hogy javulásunknak ez egyik főeszköze, és csakis ebből merithetünk jogot a mások megbíralására is. Emlegettük s fel-felfedtük keblbi, községi, vidéki, sőt még országos bajainkat s nyomoruságainkat is; de nem a scandalumok vagy gyalázat hajhászásáért; hanem csak azért, hogy annál in-

kább siessünk mind magunk, mind pedig ébresztgethessünk és siettetthessünk másokat is az orvoslásukra. S végre — ha már az eddig elmondottakat is igen sok hízégsnek, vagy éppen dicsekvésnek nem vennék — hozzátehetem még azt is, hogy nyolc éves múltunkon át élt mindig, s nem egyszer magasra is fel-fellobogott bennünk az előretörekvés, az igaz lelkesedés lángja; de azért — tudtomra legalább — soha sem ragadott el a nagyhatnáság és nagy szerepjátszás hiu ábrándja; nem űzött ki messzire egyszerű fészünkéből annak csiklándoztató viszketege.

És jól is volt ez így, és így is kell ennek lennie jövőre is!

De hogy így lehessen, e végre ezután még inkább meg kell ragadnunk minden alkalmat, módot és eszközt arra, a mitől külső és belső hatásunk sikere leginkább függ: önmivelésünkre. Mivelésére és erősítésére nemcsak elménknak, de lelkületünknek és akaratunknak is.

E két utóbbi a jó tanítóra még fontosabb, mint az előbbi; mert ezek adját az ösztönt elménk mivelésére, ezek jelölik meg nképzésünk irányát, ezek buzdítanak és segítenek érte folytatott fáradozásainkban, küzdelmeinkben; s a mi legfőbb: lelkületünktől s akaratunktól függ az is, hogy mikre és hogyan használjuk fel értelmünk kincseit, hivatásunk és állásunk hatását, éltünk munkáját s e munka gyümölcsseit.

Mély meggyőződéssel hiszem azért, hogy a midőn korunk szelleme és e szellemnek minden, de minden egészséges és nemes nyilatkozása oly hangosan ösztönzi, nógatja a tanítókat ismereteik bővítésére, gyarapítására és kiegészítésére: nem pusztán a tudás érdekében teszi ezt, hanem inkább, sőt csaknem kizárólag azért, hogy a felvilágosult és tiszta értelem tulajdonosságától annyival több joggal várhassa és követelhesse meg a tiszta lélek, nemes lelkület és erős akarat mindazon nyilatkozásait, a melyek nemcsak egy iskolát, de akár egy egész községet is paradicsommá tehetnek, vagy legalább azzá lenni segíthetnek.

És, kedves pályatársaim, az elmének és szívnek ez együttesen haladó, egymást segítő, kiegészítő és megszentelő mivelésére mennyivel több alkalmat, módot és eszközt nyújt ez a mai társadalom nekünk, tanítóknak is, mint a mennyit nyujthatott, sokkal kedvezőtlenebb viszonyok közt élt, elődeinknek a régi.

Tudom, és bizony fájdalmasan tudom, hogy ma is vannak közöttünk, a kiket az anyagi gondok csaknem napról-napra nyomnak; de azért mennyivel kedvezőbb ezeknek is a helyzete azokénál a régi mesterekénél, a kik közül bizony akár hányan éhen is halhattak volna roskatag mesteri viskoikban, vagy vályogot is ritkán látott boronafákból összetákolt iskoláikban, ha az udvarok vagy plébániák körül mint regiusok, kulcsárok, egyházfiak, hazangozók vagy éppen templomseprők nem találhattak volna legalább hulladékokat. — Elég kár, hogy a tanításból még most sem élhet meg sok tanító;

Melléklet a „Család és Iskola“ 18-ik számához.

mert az ilyen aztán nem is élhet szívvel-lélekkel a tanításnak; de vigasztaló, hogy tisztességesen megélhet már abból is sok, s biztat az a remény, hogy megélhet rövid időn a legnagyobb többség. Biztat; mert azért küzdenünk nemcsak nekünk, a megélhetőknek, szent kötelességünk; hanem határozott fel- és elismert kötelessége annak a társadalomnak is, a melynek ma már a mivelttség nélkülözhetlen éltető eleme.

Éppen ennek az éltető szellemnek a szeretetért és becsüléséért megesik rajtunk az is, hogy gyakran panaszolunk — s néha joggal is panaszolunk — azért, hogy az alap, az előkészület, a melyet tanuló korunkban az iskolákban, képezdékekben vagy a mivelődésre segítés egyéb helyein és útjain szerezhettünk, nagyon hézagossá, hiányos, sőt egyben másban talán hibás is volt. Ha ez a panasz, ez az elégtelenség arra ösztönöz, hogy a hiányokat pótolni, a tévedésekből vagy félszög ismeretektől szabadulni kettőzött szorgalommal igyekezzünk: így jó és helyes. De ha nyilvánulása nem egyéb, mint boszus törekvés a múlt kicsinylésére, fitymálására s meggyalázására; így vétkes, mert igazságtalan. Hogy ezt elkerüljük — mert hiszen csak illő elkerülnünk — gondoljuk el, hogy mennyit haladtak azóta a tudományok, s mennyit haladott általában a világ: s ennek elgondoltával eszünkbe fog jutni az is, hogy a kik minket tanítottak bizonyára nálunknál is sokkal, de sokkal gyengébb és hiányosabb előkészületben részesültek.

Hanem azért közülök is tudtak ám — legalább a tudomány akkori állása s módszere szerint — akár hányan jól és sikeresen tanítani. Hiszen különben honnan és hogyan lettünk volna mi mindnyájan olyan derék emberekké, mint a milyeneknek legalább is hiszszük magunkat.

„Jaj; de sokat furt és faragott ám rajtunk azóta az élet!“ — azt mondhatják erre azok, a kik nem könnyen engedik kizavartatni magukat előre felvett véleményeik védő bástyái mellől. Hát — bizony furt és faragott, s az én szóm is csak az: hadd furjon és faragjon tovább is!

És istennek hálá — van is mivel furjon, faragjon már hazánkban is! Van már elég fejlett és gazdag irodalmunk; a magyar tudományosság napról-napra mind hatalmasabban izmosodik; tanügyünket alkotmányos nemzeti kormány segíti, vezérli; a hivatása öntudatára ébredett nemzet áldozatkészsége gyarapítja, s a hová ez áldozat fillérei nem juthatnak el, ott is igyekezik pótolni azok hiányát a mivelt társadalom segédkezése, emelő és lelkesítő közszelleme.

Ki mondja még, hogy korunkban nem lehet mivelődni, haladni?..

Közülünk senki, senki!

S a tisztelt közönség e néma csendet szent fogásnak veszi; s én — erőshittel bizva abban, hogy e

fogadást be is váltjuk, beválthatására minden erőnkkel igyekezzünk: egyesületünk 9-ik, s tanító testületünk 5-ik közgyűlését megnyitottnak nyilvánítom.

Ezután Rieger Imre titkár olvasta fel a választmány évi jelentését, a melyet korrekt, gondos szerkesztés, s külsin jellemzett. Az évi jelentést a közgyűlés helybenhagyó tudomásul vette és lelkesen megéljenezte. Az évi jelentésből kifolyólag tárgyalás alá jött az „országos szövetség ügye.“ Előadó e tárgyban Kiss Sándor polgáriisk. tanár volt, ki hosszabb beszédben esetelte az országos szövetség ügyében eddig megindított mozgalmat s annak állását, Sajnálattal jelenté, hogy a magas kormány a III. egyet. tanítógyűlés végrehajtó bizottsága által benyújtott alapszabálytervezetet a bemutatási záradékkal nem látta el. Részletes s meggyőző indokolás után a t. közgyűlés asztalára az „országos szövetség“ ügyében következő határozati javaslatot teszi le: Mondja ki a közgyűlés, hogy 1) a tanító-egyletek szövetségének eszméjét a maga részéről a történetek után is a legmelegebben pártolja, helyesli, ennek megvalósítására a maga körében minden lehetőt tegyen. Mindenekfelett, ha erre az illetékes testület, a III. egyet. végrehajtó bizottság által felszólittatik, az ügy iránti szives készséggel fogja a szövetség eszméjét legalább az erdélyi részekben erkölcsi közreműködésével támogatni és terjeszteni. 2) De hogy a szövetség valóban országos legyen, hogy az létrejehetetésével a maga nagy horderejű missióját a siker reményével megkezdhesse, a tanító testület szükségesnek és első teendőjének látja felszólítani a III. egyet. tanítógyűlés által kiküldött végrehajtó bizottságot, hogy keresse meg Magyarország tanító-egyleteit összesen és egyenként záros határidő alatt való nyilatkozatra az iránt: hogy akarják-e vagy nem a tanító-egyletek szövetségét s ha igen, a megindított alakban kívának-e ahhoz csatlakozni. — Ha — mint tanítótestületünk biztosan hiszi — az ország tanító-testületei a szövetség eszméjét pártolni fogják; a tanító-testület bizalommal teszi le ez ügy diadalra juttatását a III. egyet. t. gy. végrehajtó bizottságának.

Hosszas vita után Kiss S. határozati javaslata az országos szövetség ügyében nagy szótöbbséggel elfogadtatott.

A sorrend folytán a közgyűlés az egyesületi pénztár, a könyv- és irattár, a tanszertár felülvizsgálására, a szavazatok beszédésére s a nyilvános tanítások meg szemlélésére bizottságokat küldött ki. Végül Kozma József, tanítónőképezdei igazgató egy valóban érdekes felolvasást tartott a „gyermeknek legmegszokottabb hibáiról.“ A közgyűlés felolvasót lelkesen megéljenezte.

Délután 4 órakor a polgári iskola helyiségében Csulak Lajos m.-valkói tanító tartott előadást e tétel fölött: „Az ugynevezett házi ipar lehet-e népiskolai tan-

tárgy s ha igen, mily módon s mily mértékben illesztendő be a többi tantárgyak közé?*

Hosszabb, beható s érdekes vita után kimondott: hogy az ugynevezett házi ipar ez idő szerint nem lehet népiskolai tantárgy, azonban hogy a kézügyesítő foglalkozások (Fröbelféle eszközökkel) — egyes vidékeknek megfelelőleg — már most is gyakoroltassanak a népiskolában, teljesen magáévá teszi a gyűlés.

Következő napon m. hó 31-én a képezdei dalkör által előadott „Szózat“ eléneklése után a közgyűlést elnök Váradi Károly megnyitván, Nagy Kálmán a jegyző felolvassa a tegnapi ülés jegyzőkönyvét. A jegyzőkönyv némi módosításokkal, de a melyek a választmányra bizattak, elfogadtattak.

Sorrendre került az egyl. közlöny, a Család és Iskola ügye. Kiss Sándor eddigi szerkesztő sajnálattal jelenti, hogy a lap szerkesztésétől kénytelen — egészségi okok miatt — visszalépní. A közgyűlés sajnálattal veszi ezt tudomásul, és a visszalépő szerkesztőnek valóban dicséretre méltó munkásságáért jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz.

Kimondja egyszersmind, hogy ezentul a Család és Iskola szerkesztőjét évről évre választja meg, s e célból a jövő 1880-ik évre Váradi Károly volt szerkesztőt kéri fel. Nevezett a megbízatásnak engedve, azt elfogadta.

A tisztikar és választmány mandátuma lejárván, Váradi K. a maga és tisztársai nevében — megköszönve a tantestület bizodalját — leköszön, felkérve a gyűlést egy korelnök választására.

A gyűlés Paal Ferencz képezdei igazg. tanárt kiáltotta ki, ki elfoglalva helyét, felkéri a sorrend értelmében Kilyéni Endrét, — mint a szavazatszedő bizottság elnökét — jelentése megtételére. E szerint a jövő egy. évre a tiszti kar és választmány következőleg alakult meg: Elnök: Kiss Sándor. Alelnök: Benedek József. Titkár: Czirják Albert. Jegyzők: Nagy Kálmán és Kerestély Lajos. Pénztárnok: Propper Ferencz. Könyvtárnok: Rieger Imre. Tanszertárnok. Gazsi József.

Igazgató választmány az alapítók közül: Szász Domokos, Benedek Áron, Tóth Tamás, Nyárádi Lajos, Parádi Kálmán, A rendes tagok közül: Benedek Samu, dr. Bartók István, Bőjthe László, Boér Gergely, Deák József, Derzsi László, Fazakas József, Hosszu Ferencz, Kozma József, Váradi Károly, Paal Ferencz, Szentgyörgyi Lajos, Sárdi József, Sárdi István és Spengl Ede.

A tantestület új elnöke: Kiss Sándor meleg szavakban köszöni meg maga s az új tisztikar nevében a bizalmat s igéri, hogy szívvvel, lélekkel — mint tantestületi elnök is — a nevelésügy magas érdekének fogja szentelni erejét és tehetségét.

A tegnapi ülésen kiküldött bizottságok jelentéseiket megtévén, a közgyűlés azok alapján a pénztárnok, könyv- és irattárnok, a tanszertárnoknak a szokásos

felmentvényt megadja, illetőleg azok kiadását a választmányra bizza.

Bihari István biz. elnök jelenti, hogy Schwarczel Adél k. a. tanítónő a belvárosi rom. kath. leányiskolában a 3-ik osztálylyal a magyar nyelvből (helyragok) nyilvános tanítást tartott számos érdeklődők jelenlétében. Az ezután tartott zárt ülésben a tanítás „teljesen sikerültnek“ nyilvánított. Szentgyörgyi Lajos biz. elnök, Nagy Kálmán nyilvános tanítását is a városi I. községi elemi iskolában a számtanból szintén „teljesen sikerültnek“ nyilvánította, a miért a közgyűlés úgy a tanítónőt mint a tanítót lelkesen megéljenzte.

Végül Fazakas József, képezdei tanár zárta be a kolozs megyei tantestület ez évi közgyűlését így című felolvasásával: „A történelem tanítása a népiskolában.“ A gond és szakértelemmel dolgozott, költői melegséggel előadott felolvasás általános tetszésnyilvánítást aratott, — s a közgyűlés elismerésének jeléül jegyzőkönyvileg is köszönetet szavazott. Ez volt rövid rajza a kolozs megyei tantestület ez évi közgyűlésnek.

Váradi Károly indítványára a közgyűlés nagys. dr. Brassai Sámuel egyet. tanár urat, a tanügy terén szerzett kitünő érdemei elismeréséül „tisztéletbeli tagjának“ választotta s az erről szóló okmány kiállítását az új választmányra bizza. Ezekután Kiss Sándor elnök a tantestületi tagok lelkes éljenzései között az egylet kilencedik közgyűlését bezárta.

Közli: Czirják A.

AZ ALAKTAN TANÍTÁSÁRÓL A NÉPISKOLÁBAN.

(Befejező közlemény.)

Az alaktan tanításával a következő két osztályban a tárgyi cél lép előtérbe, mivel itt az alaktannak azon részére lesz a fő súly fektetve, mely a közönséges életben leli gyakorlati alkalmazását.

Az ötödik osztály tananyagát ezek szerint a már alaktanilag ismertett három és négy szögű alakok kerület és területeink meghatározatása tenné. Hogy pedig ezt a számtán tanításával miként lehet kapcsolatba hozni úgy, hogy azt a növendékek élvezettel tanulják, azt az alább következőkben kísértem meg bemutatni.

Mindenesetre elsőbben az alakok meghatározásánál a könnyebb részt, a kerületet kell gyakorlatiasan feldolgozva meghatározatni, mit azon előleges magyarázat után, hogy bármely alakú tárgyak vagy helynek kerülete egyenlő az oldalak hosszúságának összegével, könnyen fog minden tanuló megérteni, különösen ha azt a tanító egy néhány tárgynak felmérés után bizonyítja be.

Itt főleg arra kell figyelemmel lenni, hogy a kerületek és területek meghatározásakor oly feladványokkal gyakoroltassanak a növendékek, melyeket az iskolából átvive a közönséges életben is haszonnal tudjanak értékesíteni.

Az egyes alakok mikénti számításának könnyebb megmutathatása végett néhány gyakorlati feladványnak megfejtését ide iktatom. — Valamely egyenoldalu négyszögű helyet kerttel kell körül venni, hány karó szükségeltetik ide, ha a karók egymástól 4 méter távolságra állnak s ha e helynek mindenik oldala 146 méter hosszú? Meghatározandó a feladványban először a helynek kerülete, mit úgy tudunk meg, ha az egyik oldal hosszúságát a 146 métert 4 szer össze adandóul vagy szorozandóul vesszük. Szorzás által lesz: $146 \times 4 = 584$ m. hosszú e helynek kerülete; hogy megtudjuk hány karóra van szükség, az 584-et osszuk el az egyik karónak a másiktól való távolságával a 4-el, ez pedig $= 584 : 4 = 146$. E kerthez kell tehát 146 karó.

Egy 248 méter hosszú és 42 méter széles helyet sáncal kell körülvenni; mennyibe kerül az, ha egy méter hosszú helyet 16 krért ásnak ki? Ez egy téglalajú hely, melynek meghatározandó kerülete a mi annyimint a két hosszúság és két szélesség együttvéve; azaz $244 \times 2 = 488$ méter e két hosszúság, $42 \times 2 = 84$ m. a két szélesség, — a mi együttvéve tesz $488 + 84 = 572$ métert. Ennyi e helynek kerülete is. Ha egy méter hosszú helyet 16 krért ásnak ki, akkor, hogy megtudjuk mennyiért ássák ki az egészet szorozzuk a kerületet, az 572 öt, 16-al, egy méternek árával, a mi lesz $572 \times 16 = 91$ frt 52 kr.

A területek meghatározatásának értelmezése végett szemléltetni kell elsőbben azt, hogy egy \square méterben miként lesz 100 dm. $1 \square$ dmben 100 \square cmer stb. E végett a nagy táblára rajzol a tanító egy \square métert, melynek mind hosszúságát, mind szélességét felosztja dméterekre. A felosztási pontokat meghuzva a \square meterben lesz 100 \square meter.

Figyelmeztesse most a növendékeket, hogy így felosztani nem lehet minden testet s ha lehetne is igen sok időbe kerülne, de más felől arra nincs is szükség, hisz már az előbb felosztott kockánál igazolva lett az, hogy minden négyszögben annyi kisebb négyszög lesz, mint a hosszúság és szélesség szorzata.

Ily módon megértetvén a terület számításának miben létét, azt ezután csak gyakorlatilag kell feldolgozni és értékesíteni. Például: Mennyibe kerül 2 kilómeter hosszú és 12 méter széles utnak kikövezése, ha minden \square méter 40 krát számítatik? E feladványban meghatározandó az ut területe \square méterekben, a mi annyimint a hosszúság és szélesség összes szorzata, vagy is $2000 \times 12 = 24,000$ \square meter. Szorozva ezt egy \square meternek árával, lesz $34,000 \times 40 = 9600$ frtba fog kerülni az egész utnak kiköveztetése. A négy szögek közül a ferde az, melynél a terület számítása eltérő,

mivel ennél a két szélesség nem egyforma. Ha tehát egy ferde alaku helynek akarjuk területét meghatározni, elsőbben határozzuk meg a középszélességet s ezt szorozzuk a hosszúsággal. — Például: Hány ár tesz azon széna termő hely, melynek hosszúsága 161 méter, az egyik végen 46, a másikon pedig 18 méter szélességű. A két szélesség $46 + 18 = 64 : 2 = 32$ m. ez a közép szélesség, szorozva ezt a hosszúsággal $= 5312$ \square m. vagy is 53 ár és 12 \square méter.

A háromszögeknél láttuk azt, hogy két háromszög van minden négyszögben, vagy is minden háromszög fele a négyszögnek. A háromszögek területét tehát épp úgy határozzuk meg, mint ha azok négyszögek volnának, csak a talált eredményt kell elosztani 2-vel.

A hatodik osztályban az alaktan tanításának be kell végződnie, miért is ez osztály tananyagául felveendők lennének: a szabályos és szabálytalan sok szögek, a kör és az 4-ik osztályban eltanultak ismétlése, alkalmazva ezeket a földmérésre.

A sokszögek kerület és területeinek számítását, miután azok mindég háromszögekből vannak összetéve éppén úgy végezzük mint azt a három szögeknél láttuk, miért is legyen elég itt csak annyit megemlíteni, hogy minden sok szög kerítése egyenlő az oldalak hosszúságának összegével, területe pedig épen annyi, mint az ebben lévő háromszögek területe együttvéve. P. o. Mily nagy azon szabályos 8 oldalú virágágyas kerülete és területe, melyben az oldalak hosszúsága 18 méter és a magasság 12 méter?

Határozzuk meg elsőbben e virágágyas kerítését a mi annyimint az egyik oldalhosszúsága szorozva az oldalak számával, azaz $18 \times 8 = 144$ méter. Egy háromszög területe a virágágyasban annyimint a szélesség 18 méter, szorozva a magassággal 12 méterrel, vagy is $18 + 12 = 216$ méter, osztva ezt 2-vel $= 108$ \square mét. egyik három szög területe. Vegyük ezt most 8-szor, mivel 8 ily háromszög van a sok szögben. Lesz a virágágyas területe $= 864$ \square méter.

A kör mérésének szemléltetése végett vegyen a tanító egy kör alaku tárgyat pl. abroncsot s szélén egy zsinogel végig huzva határoztassa meg a kerületet. A meghatározott hosszúságu zsinogel kösse a kör alaku tárgy két szembe lévő oldalára, minek mint átmérőnek a kör kerülethez való viszonyát határoztassa meg.

Tegyük fel pl. hogy egy abroncsnak kerülete 3 m. 52 cm. akkor a közepén áthuzott zsinogel hosszúsága leend 1 méter és 14 cméter, tehát kisebb a kerületnél 314-szer.

Ha tehát egy kör alaku tárgynak vagy helynek akarjuk a kerületét meghatározni, csak ez átmérőt kell ismernünk, mert ezt szorozva 314-el megtaláljuk a kerületet; s viszont a területből kiszámítjuk az átmérőt, ha ezt 314-el osztjuk. — Pl. mily hosszúnak kell azon kerek asztal sugarának lenni, mely körül 12 személy úgy elférjen, hogy mindeniknek a kerületből 6 dm.

hosszu hely jusson? E feladványban meghatározandó elsőben az asztal kerülete, mit úgy tudunk meg, hogy ha az egy személy által elfoglalt 6 dm. hosszúságot a személyek számával a 12-vel szorozzuk; ez pedig annyimint $12 \times 6 = 72$ dm. A 72-öt, mint az asztal kerületét osztva 3·14-el, megtaláljuk az asztalnak átmérőjét, s ez annyimint 2 dm. 9 cm. 3 mm.

A terület számításánál éppen úgy járunk el, mint azt a kerületeknél láttuk, azzal a különbséggel, hogy itt mindig a fél átmérőnek magasságávali szorzatát kell 3·14 el szorozni. — Pl. Egy 48 m. átmérőjű kör alakú térséget kell befásítani; hány fát lehet itt elhelyezni, ha minden fa 6 □ méter területet foglal el? Meghatározandó e helynek területe, mi a feladvány szerint tesz 7334·56 □ méter. Hogy megtudjuk hány fát lehet e térségen elhelyezni, osszuk el a 7334·46-at egy fának elfoglalt terület nagyságával, a 6 □ méterrel, miből ki fog tűnni, hogy e térségre lehet ültetni 1222 fát.

Kiss Árpád.

VEGYESEK.

— **Meghívás.** A kolozsmegyei tantestület nevelésügyi szakosztálya f. hó 18-án kedden. d. u. 5 órakor tartja meg szokott helyiségében alakuló gyűlését. Tisztelettel felkérem a központi választmány, valamint tantestületünk minden rendes tagját, hogy ezen alakuló gyűlésen megjelenni sziveskedjenek. Kolozsvárt, 1879. november 14-én. Czirják Albert, titkár.

— **A fővárosi közoktatási tanács** közelebb tartott ülésében a polgári iskolákra nézve azt a határozatot hozta, hogy azokban a délutáni tanórák végkép elhagyatván, a tanítási órák d. e. 8—12 óráig tartassanak. Erre indokul a leány-növendékekre való tekintet szolgált, hogy a nap feléréseben anyai felügyelet alatt lehessenek.

— **Ipartanfolyam** segítők számára. A losonci tanító-képezde tanárai elhatározták, hogy az iparossegédek számára hetenként egyszer — vasárnapon — két és fél óráig tartó ingyenes előadást fognak tartani az iparvegytan és a műszaki rajz köréből. Az iparos körökben nagy örömmel fogadták a képezde ez ajánlatát és az iparos ifjúság körében nyomban megindult az aláírás, melynek eredménye szép reményekre kecsegtető.

— **Az iskolai takarékpénztárak** előnyeiről és hátrányairól sokat hallottunk, olvastunk és vitatkoztunk Aradon is, — írja a Tan. Köz. — A meggyőződés céljából Máday Mátyas kísérletet tesz iskolájában s oly módozatokkal kívánja keresztül vinni, hogy az iskolai takarékpénztár, mint nevelési eszköz valóban alkalmazható legyen. Nevezetesen egy héten csak egyszer vesz be pénzt a kifizető napon, a bevétel 10 krajczárnál kevesebb nem lehet, addig a gyermek otthon gyűjtse krajczárait, hogy ez által a takarékoság eszméje a házi nevelésnél is utat törjön magának. A bevételhez, hogy a szülő írásban nyilvánítsa, miszerint

tudomása van minden beadott összegekről. Máday e tervet az iskolaszéknél bejelentette, hol örvendetesen tudomásul vétetett. — Annak idejében az eredmény és tapasztalatokról tudósítást közlünk. Kívánjuk, hogy sikerüljön.

— **Györgyösy Rudolf**, a Tanügyi Közlöny derék szerkesztője, igazgató tanítóvá választatott. Örvendünk e megérdemlett előleptetésen.

* * *

— **Nyilvános nyugtatóványok** (Folytatás) a „Család és Iskola“ 1879-ki folyamára fizettek:

a) 1879. egész évre

163. Polgári iskola Gy. Szt.-Miklós. 164. Községi iskola Barátos. 165. Kilyéni Endre tan. B.-Hunyad. 166. Micsinyei Gizella tanítónő Budapest. 167. Ruszu Victor tanár helyben. 168. Szöllösi István tanár helyben. 169. Stóger Béla tanár helyben. 170. Nagy Kálmán községi isk. tan. helyben. 171. Id. Sántha István róm. kath. kántor helyben. 172. Órbók Mór polg. isk. igazgató Galgóc. 173. Állami iskola Bánffy-Hunyad. 174. Fekete Lujza tanítóné B.-Hunyad. 175. Ravasz György tan. B.-Hunyad. 176. Csoma Péter tan. K. Szt.-Király. 177. Dézsi Gyula ev. ref. lelkész Gyula.

b) 1879. I. felére

178. Iparos ifjak önképzőköre helyben. 179. Békési Lilla tanítónő helyben. 180. Boér Gergely, zenetanár helyben. 181. Rác Miklós tan. Somkerék. 182. Kir. kath. tanító-képezde Szathmár. 183. Csóka György tan. Mező-Telegd. 184. Filep Géza ev. ref. lelkész Szászváros. 185. Sárdi József tan. helyben. 186. Bartalis József tan. Olasztelek. 187. Kiss János tan. Szegvár.

c) 1879. II-ik felére.

188. Török Sándor Bürkös. 189. Maros-Tordai tanítóegylet Maros-Vásárhely. 190. Tattiás Ferencz tan. Zágony. 191. Állami leányiskola Kovászna. 192. Böhm Jenke tanítónő Kis Várda. 193. Tanítói fiókkör Székely-Keresztur. 194. Bede Dénes Szászváros. 195. Sigmond Gizella tanítónő Brassó. 196. Dömötör Krisztina tanítónő Kecskemét. 197. Zakariás Dániel Brád. 198. Szilágy megyei tanító-testület Hadad. 199. Weinhold Károly tan. Balaton-Füred. 200. Unitárius theolog. olvasó kör helyben. 201. Bányai Lajos tan. Mákó. 202. Esztégár Tivadar tan. helyben. 203. Állami tanító-képezde önképzőköre helyben. 204. Borbély József tan. Szt.-László. 205. Csóka György tan. Mező-Telegd. 206. Szász Károly tan. Hidalmás. 207. Kozma József képezdei igazg. helyben. 108. Boér Gergely zenetanár helyben. 209. Löw Leontin tanítónő helyben. 110. Fröbel intézeti önképzőkör helyben. 211. Binder Laura tanítónő B.-Hunyad.

Kolozsvárt, 1879. október 13-án.

Propper Ferencz,
testületi pénztárnok.